

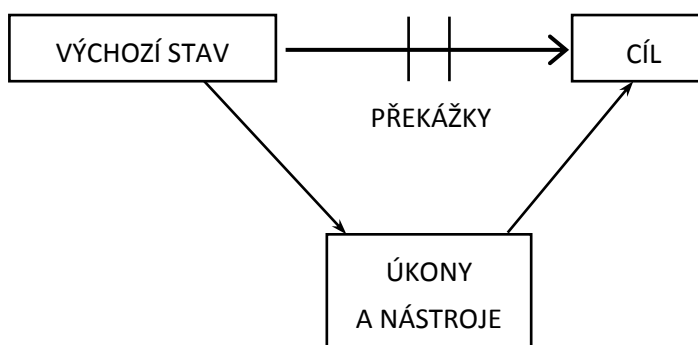
1 Schopnost řešit problémy v šetření PISA 2012

Teoretický základ šetření PISA 2012 pro hodnocení individuální schopnosti řešit problémy je podrobně popsán v Koncepčním rámci pro zjišťování schopnosti řešit problémy.¹

Za **problémy** jsou v projektu PISA považovány situace, u kterých není na první pohled zřejmé jejich řešení a které vyžadují aktivní přemýšlení, činnost a učení se. Podoba problémové situace je znázorněna na obrázku 1.1. **Výchozí stav** tvoří počáteční znalosti o problému. **Úkony** jsou přípustné činnosti, které lze provádět za účelem dosažení požadovaného **cílového stavu** (výsledku) s využitím dostupných **nástrojů**. Na cestě k cíli stojí **překážky**, které je třeba překonat (např. nedostatek znalostí nebo bezprostředně zřejmých strategií). Překonávání překážek může zahrnovat nejen kognitivní, ale i motivační a emocionální hlediska.

Obrázek 1.1 Problémová situace

(PISA 2012 - Řešení problémů)

Schopnost řešit problémy je v šetření PISA 2012 definována takto:

Schopnost řešit problémy představuje to, že jednotlivec využívá své kognitivní dovednosti k porozumění problémové situaci a k jejímu vyřešení v případě, že způsob řešení není bezprostředně zřejmý. Její součástí je i ochota jednotlivce zabývat se takovými situacemi, aby mohl jako konstruktivní a přemýšlivý občan rozvinout vlastní potenciál.

Koncepční rámec dále podrobněji vysvětluje jednotlivé části definice a způsob, jímž je oblast řešení problémů uspořádána, protože to určuje podobu testu a v konečném důsledku i získané informace o výkonech žáků.

Klíčovými prvky, které byly brány v úvahu při vytváření úloh tak, aby pokryly celou sledovanou oblast, jsou:

- › *kontext problému* – zda se problém týká technického přístroje nebo ne a zda vzniká v osobním životě žáků nebo v jejich sociálním okolí;
- › *povaha problémové situace* – zda je interaktivní nebo statická;
- › *postupy* – kognitivní dovednosti uplatňované při řešení problému.

1.1 Kontext problému

Do jaké míry je jedinec seznámen s kontextem problému, má vliv na to, jak pro něj bude obtížné problém vyřešit. Pro účely šetření PISA 2012 byly vybrány dva aspekty rozlišení testových úloh: *prostředí* (technické nebo netechnické) a *zaměření* (osobní nebo sociální). Tyto kontexty byly vybrány ve snaze zaručit, aby byly úlohy pro patnáctileté žáky maximálně autentické a zajímavé.

Základem úloh zasazených do **technického** prostředí je ovládání nějakého technického přístroje například mobilního telefonu, dálkového ovladače nebo automatu na prodej jízdenek. Předchozí znalosti o fungování těchto přístrojů nejsou vyžadovány, naopak je většinou nutné, aby žáci přístroje nejprve prozkoumali a pochopili jejich ovládání, nebo je dokázali opravit.

¹ <http://www.csicr.cz/getattachment/534d7fa9-2360-43f2-84aa-fccea100ffdc>